

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

משפטים

(חלק טז — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת משפטים, כה שבט"א אדר, ה'תשפ"א (א)

לזכות
החתן התמים יוסף מרדכי שי' פעלליג
וב"ג הכלה מאטיל רחל שתחי' ברקוביץ
לרגל בואם בקשרי השידוכין
כ"ב שבט, ה'תשפ"א

על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת מרים בלומא שיחיו פעלליג
הרה"ת ר' אברהם ישעי' הכהן וזוגתו מרת לאה שיחיו ברקוביץ

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

משפטים

242

ישראל יקיימו ("נעשה") את דבר ה',
ושהדבר יהיה עוד קודם להבנתם ("נש-
מע")⁹ – והרי אופן הנהגה זה הוא
היפך התוכן של "משפטים" (מצוות
שכליות).

ואם כן נמצא, אשר לא זו בלבד
שסיום הפרשה הוא ענין שונה מ"מש-
פטים", אלא הוא אף ענין הפכי.

ושאלה זו אינה רק בנוגע לסיפור
שבסיום הפרשה, אלא אף בקשר
לדינים שבפרשה – שהרי בין דינים
אלו ישנו גם הציווי "לא תבשל גדי
בחלב אמו"¹⁰, אשר (איסור בשר בחלב)
אינו מצוה שכלית¹¹, אלא חוקי¹².

א. כבר נתבאר פעמים רבות, אשר
שמה של כל פרשה – שהוא שם ע"פ
תורה (על-כל-פנים מצד "מנהג ישראל
תורה הוא") – מבטא את תוכן פרשה
זו.² וכיון שהפרשה כולה נקראת בשם
זה, מובן, שבשם זה נרמז התוכן הפנימי
של כל הענינים הנזכרים בפרשה, עד
הפסוק האחרון.

ולפי זה דרוש ביאור בנוגע לשמה
של פרשתנו – משפטים: הן אמת
שחלקה הגדול של הפרשה עוסק
במשפטי ודיני³ התורה, אבל בסיום
הפרשה מסופר דוקא אודות ההכנות
למתן תורה⁴ ועליית משה, "אל ההר
גוי"⁵, ולכאורה אין לכך כל קשר לענין
של "משפטים".

ויתר על כן: כידוע⁶, בשם "מש-
פטים" נקראו המצוות שחיובם מובן
בשכל האדם – ואם כן אינו מובן: בין
ההכנות למתן תורה המסופרות בסיום
פרשתנו, היתה אמירת ישראל "נע-
שה"⁷, "נעשה ונשמע"⁸ – היינו, שבני

9) ראה שבת פח, א ואילך.

10) כג, יט.

11) תנחומא פרשתנו ז (בסופו). בה"ג סוף
הלכות הדינין. ר"ח יומא שם. שמונה פרקים
להרמב"ם פ"ו (הובא בסהמ"צ להצ"צ מצוה אמה
עברי' (פד, ב)). ע"פ תו"כ קדושים כ, כו*. רמב"ם
סוף הל' מעילה.

ולהעיר ממ"ש החינוך (מצוה צב) לאחרי
שמבאר טעם לאיסור בישול בשר בחלב: "ועדיין
צריכים אנו למודעי המקובל". וגם לאחרי
שמביא טעם הרמב"ם מסיים: "וכל זה איננו שוה
לי".

12) וראה פרש"י תשא (לא, יח): החוקים
והמשפטים שבואלה המשפטים [וזה שהקדים
"חוקים" ל"המשפטים" – אולי הוא כסדר

1) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך.
וש"נ.

2) ראה שעהיוה"א פ"א. ועוד.

3) כלשון רש"י ריש פרשתנו: פרשת דינין.

4) כד, א ואילך (וברש"י שם).

5) שם, יב ואילך (וברש"י שם. וראה רש"י
שם, טז).

6) פרש"י אחרי יח, ד. מתו"כ שם. יומא סז, ב.
וראה מפרשי התורה לואתחנן ו, כ. מפרשי
ההגדה בשאלת בן חכם.

7) כד, ג.

8) שם, ז.

(* אבל בתו"כ לפנינו: בשר חזיר. ובארה"ת
פרשתנו ע' א'קלח: "כמבואר ברמב"ם .. באותו
הרע שאין הטבע מחמתו אל יאמר אי אפשר בבשר
חזיר כו' כמאדו"ל".

נאמרו"19. ולדיעה זו נמצא, שאין כאן הדגשה זו שה"משפטים" הם "מסיני" – והדרא קושיא לדוכתא.

(ב) ועיקר: אפילו לפי הפירוש "אף אלו מסיני", הרי כיון ששם הפרשה הוא "משפטים", בהכרח לומר שההדגשה צריכה להיות על כך שהן מצוות שכליות ("משפטים"), ולא על היותן ציווים "מסיני" ("חוקים");

כלומר: מזה שהפרשה כולה נקראת "משפטים" יש לדייק, לא כהסבר הנ"ל (שה"משפטים" בפנימיותם הם "חוקים"), אלא להיפך דוקא – שגם איסור בשר בחלב, ויתר על כן, אף ענינם הכללי של "נעשה", "נעשה ונשמע", תוכנם הפנימי הוא "משפטים"19*.

ד. ועוד צריך להבין, מהו שפרשת משפטים באה תיכף לאחרי פרשת יתרו, מתן תורה – דלכאורה:

עיקר החידוש של מתן תורה אינו במצוות שבסוג "משפטים", אלא באלו שבסוג ("עדות" ו"חוקים" – וטעם הדבר: (א) את המשפטים היה צריך לשמור ולקיים מצד החיוב השכלי, גם לולא ציווי ה', כדברי הגמרא20 – "שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו"; (ב) ובפרט ע"פ שיטת

ב. והנה, על הפסוק "ואלה המשפטים" הביא רש"י דרשת רז"ל13 "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני". וידוע14 הפירוש הפנימי במאמר רז"ל זה, ש"אף אלו" – גם המשפטים – קיומם צריך להיות לא (רק) מפני שכן מחייב השכל, אלא לפי שהם "מסיני" – היינו, ציווים מהקב"ה.

ולפי זה לכאורה היה אפשר להסביר מדוע בפרשתנו – משפטים – הובא סיפור אמירת ישראל "נעשה ונשמע", וכן איסור בשר בחלב שאינו בכלל ה"משפטים" – כי בכך רמזה התורה שאף ה"משפטים" (בפנימיותם) הם (כאיסור בשר בחלב –) למעלה מהשכל – חוקים15, ולכן גם אותם יש לקיים מתוך קבלת עול מלכות שמים "נעשה ונשמע" – מפני ש"חקה חקתי גזירה גזרתי"16.

ג. אבל באמת אי אפשר לומר כן, ומכמה טעמים:

(א) במכילתא17 מצינו דיעה אחרת (ובמדרש רבה18 לפרשתנו הובאה רק דעה זו), אשר "ואלה המשפטים במרה

חשיבותם. ולהעיר מבלשח (טו, כה) "שם שם לו חוק ומשפט גר"י].

(13) דעת ר' ישמעאל במכילתא ריש פרשתנו.

(14) ראה לקו"ש ח"ג ע' 899 ואילך.

(15) וכמשנת כמ"פ במש"נ (ר"פ חוקת), זאת

חוקת התורה" – ראה לקו"ש ח"ד ע' 1056 ואילך.

ח"ח ע' 129 ואילך. ח"ג ע' 67. ח"ח ע' 230

ואילך.

(16) במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג. וראה

יומא שם. ועוד.

(17) ריש פרשתנו (דעת ר' יהודה).

(18) פ"ל, ג (ראה פי' מהרז"ו שם). ועד"ו

בתנחומא פרשתנו ג (ראה עין יוסף שם).

(19) במכילתא ליתא תיבת "נאמרו". אבל כ"ה ביל"ש כאן (רמז שט).

(19*) ולהעיר מרמב"ם סוף הל' תמורה: אע"פ שכל חוקי התורה גזירות הם. . ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם. וראה ג"כ מו"נ ח"ג פכ"ו. לקו"ש ח"ב ע' 174 ואילך.

(20) יומא שם. וראה תו"כ ופרש"י אחרי שם.

על ה"חוקים" (וה"עדות"), אשר בו מתבטא החידוש של מתן תורה – ומפני מה פתחה התורה²⁸ ב"משפטים" תחילה?

הן אמת שלפי הדיעה הראשונה ברו"ל נצרכה התורה להזכיר את ה"משפטים" כדי להדגיש ש"אף אלו מסיני" – אך מכל מקום, הרי הדגשה זו היא רק ש"אף אלו מסיני", ולכל לראש היו צריכות להכתב המצוות שענינן הוא "סיני" מעיקרא דדינא (החוקים).

וגדלה התמיהה: לפי הנ"ל – שהמאורעות שבסיום פרשת משפטים גופא היו אף הם בזמן שבסמיכות למתן תורה, לפניו ולאחריו, ואילו הדינים שבהתחלת ורוב הפרשה נאמרו למשה (לפי פירוש רש"י²⁹) רק לאחר זמן, בארבעים יום שבהם היה בהר סיני – נמצא, שהדינים ד"ואלה המשפטים" כאן (תיכף לאחר סיפור מתן תורה) נכתבו בתורה שלא כפי סדר הזמנים³⁰

(28) לאחר הציטוט דס"פ יתרו (כ, ואלך), שהם המשך תיכף למ"ת – ראה שם, יט: אתם ראתם גו'. פרש"י שם, כ.

(29) תשא לא, יח. דלא כמ"ש הרא"ם ריש פרשתנו (ראה משכיל לדוד כאן). ומ"ש הרא"ם (ועד"ז כ' בפ' תשא שם), דמה שפי' רש"י בפ' תשא הוא דלא כר"ד, אף אלו מסיני" – קשה (כמדובר כמה פעמים), דאיך אפשר שפשוטו של מקרא אחד יסתור מקרא שני?!

(30) ועפ"ז מובן ההמשך בפרש"י "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני) ולמה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח וכו'" (וכקושיית המפרשים) – כי בשלמא אם פ' דינין, במרה נאמרו, ה"א אפשר לומר דזה ש"ואלה המשפטים" נכתב כאן הוא לא להסמיך פרשה זו לפרשת מזבח, כ"א להקדימה למש"נ בסיום הפרשה – שה"ל לפני מ"ת, וסדר הפרשה:

הרמב"ן²¹, שה"דינין" שעליהם נצטוו בני נח, היינו לא רק "להושיב דיינין וכו'", אלא אף "דיני גניבה ואונאה ועושה ושכר שכיר ודיני השומרים ואונס ומפתה ואבות נזיקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולוה ודיני מקח וממכר וכיוצא בזה" – ונמצא, שעל כללות ורוב עניני המשפטים כבר נצטוו²² ישראל מקודם, בתור בני נח²³.

[ומטעם זה היה מתן תורה בדרך של "וירד ה' על הר סיני גו"²⁴, וכן "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר"²⁵ באופן של "וכל העם רואים את הקולות גו"²⁶ – "רואין את הנשמע"²⁷, דהיינו, התגלות אלקית שלמעלה משכל האדם לגמרי].

ומכיון שכך, הרי תיכף לאחר מתן תורה היה צריך לכאורה לבא הציטוי

(21) עה"ת וישלח לה, יג.

(22) והחידוש דמ"ת בהם הוא (בעיקר) בענין פרטי המצות והעונשים וכו'. וראה משכיל לדוד כאן.

(23) אבל זה שנצטוו על הדינין במרה (פרש"י בשלח טו, כה. פרשתנו כד, ג. סנה' נו, ב), ולפרש"י [בשלח ופרשתנו שם. וראה השקו"ט במפרשי רש"י. שיחות ש"פ בשלח, משפטים ואתחנן – תשכ"ח] גם על (החוק ד) פרה אדומה – אינו שייך לכאן, שהרי זה ה"ק הכנה למ"ת, וכלשון רש"י (בשלח שם) "נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם".

(24) יתרו יט, כ.

(25) שם כ, א.

(26) שם, טו.

(27) רש"י שם. כדעת ר"ע במכילתא שם (וראה לקו"ש ח"ו ע' 121 ואלך).

(* ובפרט עפומשנ"ת (בשיחות שנסמנו בפנים ההערה. לקו"ש ח"א ס"ע 68 ואילך) שכונת רש"י, שיתעסקו בהם" היא (רק) ללימוד פרשיות הנ"ל.

„ועל־אחת־כמה־וכמה לפירוש המדרש אשר, „ואלה המשפטים במרה נאמרו“].
ומכל זה מובן: (א) הגם שהגילוי של מתן תורה גופא אינו ענין של „משפטים“ – וכנ”ל, שבמתן תורה היתה התגלות אלקית שלמעלה מן השכל – מכל מקום, ענינו של מתן תורה בא לידי ביטוי ב„משפטים“ דוקא.
(ב) לאידך, לאחרי ענין ה„משפטים“ יש לבוא שוב לענין „מתן תורה“, (ג) אך זה גופא הוא פרט בענין של (פרשת) „משפטים“.

ה. ויובן בהקדם הביאור בפירוש השל”ה³¹ על הפסוק³², „זה א־לי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו“ (שהובא ע”י כ”ק מורי וחמי אדמו”ר בשיחותיו³³), וזה לשונו: „כשזה א־לי שהוא א־לי מצד השגתי וידיעתי אז ואנוהו מלשון אני והו, רצונו לומר אני והו דבוקים ביחד כביכול כי הידיעה נתפסת בלב. אמנם כשאין לי הידיעה מצד ההשגה רק מצד הקבלה שהוא אלקי אבי אז וארוממנהו כי הוא רם ונשגב ממני ואני מרוחק מאתו במצפון הלב“.

ו. לכאורה היה אפשר לבאר זאת ע”פ הידוע³⁸, שאפילו לאחרי המשכת האמונה והלבשתה ב„ידיעה מצד ההשגה“, בהכרח שיהיה (וישנו) תמיד מקום לאמונה שלמעלה מהשגה; דכיון שהקב”ה הוא אין סוף, הרי – נעלית ככל שתהיה המדריגה שאפשר להגיע

זוהי גם כוונת הפסוק³⁶ „דע את אלקי אביך“: אין די בכך שהקב”ה הוא „אלקי אב”ד“, אלא מוכרח להתקיים „ע”ד – „אתה בעצמך מצד ההשגה“³⁷.

כלומר, בנוסף לאמונה (הבאה מצד

בתחילה „ואלה המשפטים וגו’“ ש„במרה נאמרו“, אח”כ – „ואל משה אמר גו’“ שנאמר ד’ סיון (כד, א וברש”י), ואח”כ – „ויאמר ה’ אל משה גו’“ שנאמר „לאחר מ”ת“ (כד, יב וברש”י); אבל מאחר ש„אף אלו נסנינו“ א”פ לפרש כן, ולכן קשה „ולמה נסמכה כו’“ (מכיון שנאמרה במ’ יום שהי’ משה בהר, כנ”ל בפנים).

(31) בעש”מ מאמר ראשון (מ, א).

(32) בשלח טו, ב.

(33) לקו”ד ח”ב שמא, ב ואילך. וראה גם כן דה”ה וידעת תרצ”ג (סה”מ קונטרסים ח”א רסד, א). המשך תער”ב פקס”ג.

(34) ל’ השל”ה שם.

(35) ראה לקו”ד וד”ה וידעת שם הדיוק

ב„זה“.

(36) דה”ה א כה, ט.

(37) של”ה שם.

(38) עיין לקו”ת ואתחנן ז, ב ואילך.

והקדים את „התחתונים יעלו כו” לפני העליונים ירדו כו” (אף שבפועל התרחש הדבר בסדר הפוך)⁴²:

מאחר שענין „העליונים ירדו לתחתונים” נפעל (לא ע”י ה”תח-תונים”, אלא ע”י ה”עליונים” (וכמו-דגש בפירוש בלשון המדרש, שאמר הקב”ה „ואני המתחיל”), לפיכך לא פעל הדבר ב”תחתונים” את החיבור לאלקות, כי אם את ביטול המציאות: מציאותם של ישראל בפרט – „ויחדד כל העם גו”⁴³, „וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק”⁴⁴; ומציאותו של העולם בכלל – „ויחדד כל ההר גו”⁴⁵, עד אשר (בכל העולם כולו) „צפור לא צווח כו’ אלא העולם שותק כו”⁴⁶.

אך הכוונה של מתן תורה היא, כנ”ל, שהעולם כמציאות של „תחתון” יהיה מחובר ומיוחד עם „העליונים”; ולפעול ולחדש חיבור זה ניתן רק ע”י עבודת התחתון עצמו – „התחתונים יעלו לעליונים”.

ולאידך גיסא, היתה מוכרחת הקדמת „העליונים ירדו לתחתונים” (וכנ”ל בלשון המדרש – „ואני המתחיל שנאמר וירד ה’ גו”⁴⁷), כי הביטול הנפעל ע”י ב”תחתונים” הוא נתינת כח, שלאחרי זה יוכלו הם בכח עצמם לעלות „לעליונים”.

ח. שני הענינים הנ”ל („העליונים ירדו לתחתונים” ו”התחתונים יעלו

אליה ע”י השגה – לעולם ישנן מדריגות באלקות שהן למעלה מהשגה, וניתן „לתפוס” בהם רק ע”י אמונה;

וזוהי הכוונה בכך שסדר הפסוק הוא „זה אלי ואנוהו (ולאחרי זה) אלקי אבי וארוממנהו” – דהיינו החידוש הנ”ל, שגם לאחרי העבודה של „זה אלי ואנוהו” – השגה, מוכרח להיות ענין „אלקי אבי וארוממנהו” – אמונה³⁹.

אמנם, עדיין אין הדבר מחזור: הן אמת שקיימת גם מדריגת האמונה הבאה לאחרי „הידיעה מצד ההשגה”, אבל למה לא נזכרה כאן האמונה (שבאה תחילה ו) היא היסוד להשגה זו – האמונה ב”אלקי אבי”, אשר בו מתקיים לאחר מכן „דע” („זה אלי”)?

ז. והביאור בכל זה:

תכלית מתן תורה הרי היא ביטול הגזירה בנוגע ל”עליונים” ו”תחתונים”, ש”התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים”⁴⁰, חיבור בין ה”עליון” וה”תחתון”. והדיוק בזה הוא, לא שה”תחתון” יתבטל ממציאותו (וייעשה „עליון”), אלא שבהיותו במציאותו, בתור תחתון, הוא „יעלה” ויתחבר עם „העליונים”⁴¹.

וזוהו גם ההסבר לכך שלא היה די בזה ש”העליונים ירדו לתחתונים” – „וירד ה’ על הר סיני גו” – אלא היה הכרח שגם „התחתונים יעלו לעליונים”; ויתירה מזו – המדרש דייק

(42) ראה בארוכה לקו”ש ח”ח ע’ 23 ואילך.

(43) יתרו יט, טז.

(44) שם כ, טו.

(45) שם יט, יח.

(46) שמו”ר ספכ”ט.

(39) עייג”כ ד”ה וידעת שם.

(40) שמו”ר פ”ב, ג. תנחומא וארא טו.

(41) להעיר ג”כ מביאווה”ז מג, ד.

לעליונים" בעבודה הפרטית הם שני הענינים – אמונה והשגת השכל⁴⁷:

אמונה אינה באה ע"י (ההשתדלות והיגיעה של) האדם גופא, אלא היא דבר הניתן לו מלמעלה (או בלשון וסגנון השל"ה: "קבלה איש מפי איש"); ולכן, אפילו כאשר האמונה מאירה באדם ומצד האמונה הוא מקיים את רצון ה' וכו', אין הוא נעשה עי"ז מיוחד עם אלקות, ומצד מציאות האדם נותר הוא, "מרוחק מאתו".

ודוקא כאשר האדם מתייגע להבין עניני אלקות, היינו שהדבר בא ממנו עצמו, מן המציאות שלו, אזי פועל הדבר שמציאותו תהיה מיוחדת עם הקב"ה – "אני והו דבוקים ביחד".

אבל לאידך, האמונה היא היסוד וההקדמה לעבודה בשכל והשגה – וכו"ל, שענין "העליונים ירדו כו" היה הקדמה לזה ש"התחתונים יעלו כו" – לפי שהשכל מצד עצמו עלול לבא לידי טעות, דה"שוחז" של אהבת עצמו וכיוצא בזה עלול לגרום לכך שהשכל לא יכוון אל האמת; ולכן, מוכרח הדבר להיות בנוי על היסוד של אמונה וקבלת-עול, ואזי מובטח שיהיה זה שכל אמיתי.

ט. ועפ"ז יובן סדר הפרשיות – פרשת יתרו ו(לאחריה) פרשת משפטים:

פרשת יתרו היא הפרשה של מתן תורה – מה שניתן מלמעלה, "העליונים ירדו לתחתונים". ואז גם נפעל בישראל

גילוי האמונה, שבא לידי ביטוי בענין הביטול – "ויחרד גו".

אמנם, לאחר הגילוי מלמעלה של (פרשת יתרו ו)מתן תורה, מתחיל (בעיקר) זמן העבודה של "התחתונים יעלו לעליונים", לפעול את היחוד בין מציאות הנבראים לאלקות –

וזהו הענין של "משפטים", מצוות שכליות – שחכמתו יתברך נתפסת היטב בשכל הנברא, עד שנעשה ביניהם "יחוד נפלא"⁴⁸, ועי"ז חודרת חכמתו יתברך בכל מציאות האדם;

ובכך נשלם המכוון של מתן תורה, שנעשה חיבור בין "העליונים" ל"תחתונים".

י. ע"פ ענין זה מתבאר גם (בפנימיות הענינים) החילוק בין הדרשה "אף אלו מסיני" – אשר, מזה שהובאה בפירוש רש"י על התורה, מוכח שהיא מתאימה לפי הלימוד על-דרך הפשט – ובין הדיעה במדרש ש"ואלה המשפטים במרה נאמר":

כשהאדם מתחיל בלימוד על-דרך הפשט – היינו, בהתחלת העבודה: אין לו (עדיין) השגה באלקות, אהבה ויראה וכו"⁴⁹ – אזי אין די בכך ששכלו מחייב את קיום המשפטים, וסוף-סוף לא יועיל לו הדבר, כי בקרבו עדיין מושלת ושוולטת הנפש הבהמית;

ולפיכך מוכרח הוא לכל לראש

(48) תניא פ"ה.

(49) דפשט הוא כנגד עולם הנפש – ע"ח (הובא בנגיד ומצוה בתחילתו. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בטופו) ומ"ח (מס' חייב הנשמות פ"א מ"ב) הובאו ונתבארו בלקו"ד ח"ד תשעא, א.

(47) להעיר ג"כ ממשנת בארוכה (לקמן ע' 436 ואילך – ס"ד. ס"ז ואילך) בהחילוק דמצוות ותורה, ביטול ויחוד.

גופא (אינה קבלת-עול ו"סיני", אלא) היא באמצעות כח השכל.

יא. ובכך יש גם תוספת ביאור בדברי הרמב"ם⁵⁴, שמה שאמרו חז"ל⁵⁵ "לא יאמר אדם אי אפשי כו' אלא אפשי ומה אעשה שאבי בשמים גזר עלי" הרי זה רק בענינים של "חוקים", אבל בענינים של "משפטים" עליו לומר "אי אפשי", כי באם הוא אומר "אפשי" הרי הוא מושחת במדותיו.

ולכאורה: הלא מבואר בחסידות⁵⁶ שגם קיום ה"משפטים" צריך להיות מצד קבלת-עול כקיום ה"חוקים" ממש? אלא שהביאור בזה הוא כנ"ל⁵⁷:

אכן מוכרח להיות היסוד של קבלת-עול, כיון שלא ניתן לסמוך על שכל ורגש האדם. ויתירה מזו, באם יהיה קיום ה"משפטים" רק מצד השכל, יחסר בזה העיקר – עבודת ה', והרי אצל יהודי, בכל עניניו, היסוד צריך להיות – "אנכי ה' אלקיך";

אך לאידך, הכוונה ב"משפטים" היא שמצוות אלו יחדרו בכחותיו הפנימיים של האדם, וממילא גם הוא (היינו, לא מצד ביטולו, אלא כפי שהוא במציאותו)

לדעת ולהרגיש אשר "אף אלו מסיני", היינו שגם תוקפם של ה"משפטים" הוא כשל עשרת הדברות שניתנו מסיני, "בקולות וברקים"⁵⁸ ברעש ובסערה וכו'; והרעש של מתן תורה הלא פעל אשר "ויחרד כל העם" – שנודעזעו ואבדו את ישותם ומציאותם הפרטית.

ודוגמא לזה בעבודת האדם – ענין "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע"⁵¹, אשר ההרעמה בקול וה"רוגזה" של הנפש האלקית על הנפש הבהמית חודרת בכלול והוא מתבטל⁵².

אך כאשר עומד האדם בלימוד חלק הדרוש שבתורה – היינו, בדרגות נעלות יותר בעבודה, באהבה ויראה והתבוננות וכו'⁵³ – אזי אדרבה: צריך הוא לקיים את המצוות ד"משפטים" אפילו מבלי להזדקק להנהגה של "ירגיז", לקולות וברקים של מתן תורה; עליו להיות מסוגל לקיימם מצד זה ש"במרה נאמר", היינו, מפני שכך מחייב שכלו.

ואע"פ שגם לשיטת המדרש סדר הפרשיות הוא – תחילה פרשת יתרו ולאחריה פרשת משפטים, כיון שגם ההשגה מוכרחת להיות מיוסדת על אמונה וקבלת עול (כנ"ל ס"ח) – אין זאת אלא שייסוד ההשגה הוא "סיני", אבל מכל מקום, עבודת ה"משפטים"

54) שמונה פרקים דלעיל הערה 11 (הובא בסה"מ צ' הצ"צ שם).

55) תו"ב קדושים שבהערה הנ"ל.

56) ראה (נוסף על הנסמן לעיל הערות 14, 15): ד"ה למען דעת תר"ץ פ"ה (סה"מ קונט" ח"א פד, א). ד"ה הוי' לי בעוזרי תרצ"א (תרפ"ז) פ"ג (סה"מ שם קפ, א). סה"מ אידיש ע' 46. ועוד.

57) נוסף על משנת בלקו"ש (ח"ח ע' 130 ואילך. ועוד) דזה גופא שצריך לקיים מצוות אלו מצד הטעם שכלי שבהם הוא לפי שכן גזר הקב"ה שהרצון שבמצוות אלו יתלבש ב"טעם". עיי"ש בארוכה.

50) ובפרט לפי פ' הרא"ם דלעיל הערה 29.

51) ברכות ה, א.

52) תניא פכ"ט (לו, א ואילך). וראה ג"כ שם פל"א (לט, ב ואילך).

53) דדרוש ורמז הם כנגד בריאה ויצירה (ע"ח ומ"ח שם. וראה לקו"ד שם). וראה תניא רפל"ט, דאהוי"ר – יצירה, והתבוננות – בריאה.

אינן מבטלות את מציאותו, אלא ענין
 „וארוממנהו“ גופא חודר במציאותו⁵⁸.
 דמאחר שמציאותו נתאחדה עם אלקות,
 אין היא מתבטלת אפילו מפני מדריגות
 ששכלו אינו „כלי“ עבורן⁵⁹.

וזהו ההסברה על כך שסיום פרשת
 משפטים הוא אודות מתן תורה „נעשה
 ונשמע“, ועוד קודם לזה נאמר דין
 בשר בחלב („חוקה“) וכו' – כי כאשר
 ישנו ענין „משפטים“, היחוד של שכל
 האדם עם חכמתו יתברך, נעשים גם
 ה„חוקים“ (ואף ענין „נעשה ונשמע“
 ומתן תורה) בבחינת „משפטים“ – אף
 הם חודרים במציאות האדם.

יג. וכשם שכך הוא בנוגע למתן
 תורה בכלל – שתחילה באה פרשת
 יתרו, הגילוי מלמעלה הנעלה יותר
 ממציאות התחתון, ולאחרי זה מתחילה
 עבודת האדם – פרשת משפטים; ובזה
 גופא, שתי המדריגות: תחילה „מש-
 פטים“ כפשוטם, מצוות שכליות (אך
 מיוסדים המה על פרשת יתרו, אמונה
 וקבלת-עול), ולאחרי זה ה„חוקים“
 ומתן תורה (לא כענין המבטל את
 מציאותו, אלא) שחודרים במציאותו
 („משפטים“) –

הנה יש לומר שכן הוא גם בנוגע

צריך להיות מואס ברע ולהכריז בקול
 „אי אפשי“.

יב. אמנם, אע"פ שישנה מעלה
 בעבודה של „ידיעה מצד השגה“, אשר
 דוקא עי"ז נעשה היחוד עם חכמתו
 יתברך, מכל מקום, מאחר ששכל האדם
 הוא מוגבל, מובן שיחוד זה יש לו
 מקום רק במדריגות שהן בערך אל
 האדם וניתנות לתפיסה בשכלו. אך
 הכוונה של מתן תורה, חיבור ה„עליון“
 וה„תחתון“, הלא היא שגם „עליונים“
 אלה שהם למעלה מהשגת האדם,
 ואפילו אלה שאינם בגדר השגה כלל,
 יבואו אף הם לידי חיבור עם ה„תח-
 תונים“ – ובאופן שאין ה„תחתונים“
 מתבטלים עי"ז, אלא ש(גם) „עליונים“
 אלה חודרים במציאותם.

וזהו החידוש בענין „אלקי אבי
 וארוממנהו“ הבא לאחרי „זה אלי
 ואנוהו“:

האמונה שישנה ב„קבלה איש מפי
 איש“ (אשר היא הקדמה לענין „זה א-
 לי ואנוהו“) אינה עבודה מצד האדם
 גופא, וממילא אין היא קשורה אל
 מציאות האדם, כנ"ל בארוכה; ולפיכך
 לא נזכרה בשירת בני ישראל, כי
 אין היא הפעולה והחידוש שבעבודה
 (– ה„שירה“) שלהם, אלא כח הבא
 מלמעלה.

משא"כ לאחר שנעשה באדם היחוד
 בתכלית עם חכמתו יתברך – „אני
 והו זבוקים ביחד“, שניהם יחדיו,
 ואף בתיבה אחת „ואנוהו“) – אזי
 נפעל ומתחדש בו עוד ענין, שגם
 המדריגות שלמעלה מהשגתו, עד אשר
 לא ניתן „לתפוס“ בהן אלא באופן
 של „וארוממנהו“, באופן של אמונה,

58 להעיר ג"כ מד"ה וידעת תרצ"ג שם
 (ספ"ג): נאָר דאָס איז קלאָר שטאַרק און ריין און
 עס שטאַרקט אים אין אַלץ (אלא זה ברור, חזק
 וצלול, ומחזק אותו בכל).

59 ע"ד הידוע (ד"ה כבוד מלכותך תרס"א
 קרוב לסופו). ועוד) שכלים דאצילות להיותם
 אלקות ממש יכולים לקבל בתוכם גילוי האור
 שהוא בבחי' בל"ג בעצם כו'.

דבוקים ביחד" – הנה אז, אפילו בבואו אחר כך לידי הכרה אשר „תכלית הידיעה שלא נדעך"63, היינו שגם הענינים שבהם יש לו השגה הרי הם באמת למעלה מהשגה – הנה ענינים אלו, ויתר על כן: אפילו הענינים שמלכתחילה אינם בגדר השגה, אינם ענין של מקיף בלבד אצלו, אלא הם מורגשים באדם גופא64 – „משפטים".

וע"י היגיעה בהשגת התורה בכלל, ובתורת חסידות חב"ד בפרט, נזכה ללימוד תורתו של משיח65, ולימוד זה יהיה באופן של ראייה66, עד אשר „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר"67.

(ומשיחות פ"ט משפטים תשכ"ה, תשל"ו)

63 ראה בחינות עולם ח"ח פ"ב. עיקרים מ"ב פ"ל. של"ה קצא, ב.
64 וע"ד פתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (סה"ש תש"ה ע' 85. ועד"ז סה"ש תש"ג ע' 63): „אז מען זיצט ביי זיך אין חדר און מען עפנט דעם לקו"ת פילט מען עצמות א"ס" (כאשר אדם יושב בחדרו ופותח לקוטי תורה מרגישים עצמות אין טוף).

ואף שזה שייך רק ביחודי סגולה, מ"מ, מכיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר פרסם זה ונדפס וכו', הרי מובן ש„אפס קצהו ושמץ מנהו" (ע"ד משי"ב בתניא פמ"ד) שייך אצל כאו"א מישראל.

65 ראה פסחים (ג, א. וש"נ) „ותלמודו בידו". לקו"ת בהר מ, ב. ועוד. וי"ל שעד"ז הוא גם בנוגע לתורתו של משיח (ראה תניא רפ"ז).

66 שער האמונה פ"ט. סד"ה וידבר אלקים (הב') תרצ"ט.

67 ישעי' מ, ה. וראה שער האמונה פכ"ה ואילך.

להתגלות של פנימיות התורה, תורת החסידות60:

תחילה היה הגילוי של תורת החסידות הכללית באופן שאין הדבר מלובש בשכל – כפי שנתגלתה ע"י הבעש"ט; זכידוע, עיקר ההדגשה היתה על ענין האמונה, „וצדיק באמונתו יחיה"61.

אך הכוונה והתכלית היא, שתורת החסידות תחדור במציאות האדם עצמה – בשכלו (ועל-ידו) בכחות הפנימיים של האדם, ולכן נתגלתה לאחר זה תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן, שהמשיך והלביש חסידות בחכמה בינה ודעת שבנפש, כך שכל אחד יוכל להבין זאת, עד שהדבר יחדור בכל מציאותו.

[וזוהי ההסברה בפתגמו של הרב מבראדיטשוב62: „מיר האַבן אַלע גיגע" סן פון איין שיסל, און דער ליטוואַק האָט צוגענומען די ווערכושקע (כולנו אכלנו מקערה אחת, והליטאי (רבינו הזקן) נטל לעצמו את החלק השמן והמשובח)] – כי ע"י תורת חסידות חב"ד נשלם המכוון הנ"ל שבגילוי תורת החסידות (על-דרך המבואר לעיל בענין ה„משפטים").

ועי"ז שקיימת אצל אדם ההשגה באלקות, עד לאופן של „אני והו

60 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 158. ועוד.

61 בחקוק ב, ד.

62 תו"ש ע' 47.

